

Mivel nyerte el József a Fáraó nagyra-becsülését?

Ezen a héten már a harmadik alkalommal szerepel együtt József személye és az álmok témája. Mindhárom alkalommal két-két álom kapcsán találkoztunk vele.

Az első alkalommal ő maga látott két álmot, ami az ő későbbi nagyságát vetíti előre. Ezt elmesélte a testvéreinek, akik ezért meggyűlölték őt (Mózes 1., 37:5-11)

A második alkalommal ő fejtette meg a főpárnok valamint a fősütőmester álmát, melyek azután valóra is váltak (Mózes 1., 40:5-23).

A mostani hetiszakasz a harmadik alkalommal kezdődik, amikor a Fáraónak két álmát fejt meg (hét bő esztendő, hét szűk esztendő, Mózes 1., 41:25-28). Így ez már a hatodik álom, amit Józsefhez kapcsolunk.

Mindebből kiderül, hogy a zsidó hagyományban az álmoknak jelentősége és jelentése van. Nemcsak egyfajta „agyi túlműködés”, ami ki vetíti eléink azokat a témákat, amik napközben foglalkoztatnak minket.

Bölcsesség, prófécia, álom

A prófécia, az isteni üzenetek, bölcsesség és tanítás, mind-mind álom útján jutott el az emberekhez.

E szabály alól egyetlen kivétel volt csak: Mózes, akiről a Tóra így ír:

„Ha lesznek prófétáitok, látomásban fogok nekik megjelenni, álomban beszélek velük. Nem így szolgálom, Mózes, aki egész házamban megbízható.” (Mózes 4., 12:6-7)

Azért volt fontos, hogy Mózes magasabb szintű próféciát kapjon, mert ez adta meg az egész tórai hagyománynak a „kezdőlöketét”: az alapművet, az első kinyilatkoztatást – a Tórát.



Farnadi-Jerusalími Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az *orti.hu* célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Azt akarta az Örökkévaló, hogy ezt az első „adagot” tiszta és torzítatlan módon kapjuk meg. Ahogyan Bölcsseink fogalmazzák:

„Minden próféta olyan lencsén keresztül látott, ami homályos. Mózes mesterünk olyan lencsén keresztül látott, ami világít.” (Jevá-mot 49b)

Viszont azt is tudjuk, hogy a többi próféta, akik szintén belekerültek a Szentírásba, igenis álomban kapták meg ezt a magasabb megértést.

Ebből érthetjük meg az álmok szerepének fontosságát. Hiszen a prófécia is egy magas szint, amit csak kevés, kiemelkedő egyén érhetett el.

Zsidóként büszkék vagyunk arra, hogy a mi kultúránkban és hagyományunkban milyen kiemelkedő szerepe van a tanulásnak és a bölcsességnek.

Ez pozitívan megkülönböztet minket azoktól, akik vagy egyáltalán nem számítják a bölcsességet a fontos értékek közé, vagy kizárólag eszközként tekintenek rá, hogy olyan dolgokat elérnek, amik az ő szemükben többet érnek – például hírnév, gazdagság, megbecsülés.

A bölcsesség a tudás racionális forrása, amire zsidóként a modern világban büszkék vagyunk. Azonban az álom is egyfajta forrás – ez a gondolat azonban jóval szokatlanabb a legtöbbször számára.

Titok, tiszta megértés, isteni ajándék

„Az Örökkévaló titka azé, aki Őt féli” (Zsoltárok 25:14)

סוד ה' ליראיו

Vagyis minél magasabb szintre kerül az ember a fejlődésben, és minél közelebb kerül az Örökkévalóhoz, annál inkább érdekesülhet „titkokra”: különleges megértésre, „isteni információra”.

Ha az ember tiszta és pontos megértést kap olyan dologról, ami már hosszú ideje zavarta, azt az Örökkévaló ajándékának tekintjük.

Az álom azért foglal el különleges helyet ebben a folyamatban, mert olyankor teljes tisztasággal, minden érzékünkkel át tudjuk látni azt a víziót, amit ébren nem lennénk képesek felfogni.

A hagyomány úgy tartja, hogy ilyenkor a lélek valamelyest elrugaszkodik a test korlátaitól, és visszatér a szellemi gyökereihez, ezért pontosabban képes érzékelni az igazságot:

„Az álom a halál 1/60-a” (Beráchos 57b)

Az utóbbi éveim során egyáltalán nem tudok sok alkalmat felidézni, amikor emlékeztem az álmaimra. De az a kevés, amire emlékszem (egy kezemen is meg tudnám számolni), azok hosszú-hosszú időn át megmaradtak és még mindig iránymutatóként lebegnek a szemeim előtt.

A monoteista világnézet és a konstruktív gondolkodásmód

„Mivel mindezt Neked mutatta meg az Örökkévaló, ezért nincsen olyan értő és bölcs, mint Te” (Mózes 1., 41:38)

Mi volt az, amivel Józsefnek sikerült ennyire megnyernie a Fáraót?

Miután a Fáraó felébredt az álmaiból, nagyon fel volt zaklatva. Ijesztő, félelmetes képeket látott, amikre igen nehéz konstruktív, megnyugtató magyarázattal szolgálni.

Nem meglepő ennek tudatában, hogy azok az értelmezések, amiket a Fáraó udvari jóslói és bölcsei mondtak, nem voltak különösebben szívderítőek.

„Hét lányod fog születni, és mind a hetet el fogod temetni” – ilyen példával emlékszik vissza hagyományunk¹ az ő megfejtéseikre.

József megfejtése viszont konstruktív volt. Nemcsak annyit mondott, hogy hét bő esztendő és hét szűk esztendő következik, hanem azt is megmondta, hogy mit kell csinálni: el kell raktározni a gabonát.

És ami talán még fontosabb²: ki kell nevezni egy olyan embert, akire nyugodt szívvel rá lehet bízni ezt az ügyet.

Mindezek praktikus különbségek. Van azonban József és Egyiptom bölcsei között egy

nem elhanyagolható, világlátásbeli különbség is: az egyistenhívó József világában az Örökkévaló gondoskodása a jóra van.

Ezért mondja a Fáraónak, hogy „amit az Örökkévaló cselekszik, azt mutatta meg a Fáraónak” (Mózes 1., 41:25). Mivel az Örökkévaló a javát nézi a teremtményeinek, ezért beavatja őket, ha az számukra szükséges. Ezért József az, aki képes meglátni a konstruktív megoldást a valóban nem túl rózsás helyzetben.

A bálványimádó, egyiptomi varázslók világát viszont olyan „magasabb erők” irányítják, akik kényük-kedvük szerint dobálják az embereket. Nem azt nézik, hogy az embernek mi a jó. Ezért az ő világképükbe belefér az, hogy az „istenek” megkínózzák az embert ok nélkül.

NAPTÁR

Hanuka és polgári újév – véletlen egybeesés?

Amikor Berlinben tanultam, az ottani tanulóársamnak (azóta: Rabbiner Igor Itkin) volt egy nagyon érdekes észrevétele, melyben összehasonlított háromféle időciklust, a zsidó és a polgári időszámítás tükrében.

A zsidó nap este kezdődik, amikor a Nap lemegy. Ezzel szemben a polgári időszámításban a nap éjfélkor kezdődik – olyankor azonban semmi sem történik.

A zsidó hónap akkor kezdődik, amikor megújul a Hold. Ezzel szemben a polgári időszámítás hónapja teljesen véletlenszerű időpontban kezdődik, amikor nem történik semmi.

És a zsidó év – a Tóra szerint – Niszán hónapban kezdődik, amikor véget ér a tél, és a természet elkezdi ébredni. Ezzel szemben a polgári időszámításban január elsejével kezdődik az új év, és akkor nem történik semmi.

E legutóbbi állítással szeretnék egy kicsit most vitatkozni. A polgári újév ugyanis még a Tóra szemszögéből is hoz magával egyfajta megújulást. Ugyanis ez az újévi időszak nagyjából egybeesik a mi Hanuka ünnepünkkel – mikor jobban, mikor kevésbé.

Csupán két olyan ünnepe van a zsidó évnek, ami egybeesik a megújulást szimbolizáló újholddal: az egyik Ros Hásáná, az év feje, amit a Tóra Tisri hónap 1-jére rögzít. A má-

1 Rási, Mózes 1., 41:8, Berésit Rábá 89:6 alapján.

2 Sőt: ez volt az első jótanács, amit megemlített. Ugyanis nincs az a jó gondolat és terv, ami egyetlen jó felelős megbízott nélkül meg tudna valósulni.

sik pedig Hanuka, melynek 6. napja esik egybe Tévét hónap újholdjával.

A haszid hagyomány szerint mindazt, amit a nagyünnepek óta még mindig nem sikerült kijavítanunk, arra kapunk most még egy utolsó esélyt.

Utalást találhatunk erre a mostani hetiszakaszban is, amikor József azt mondja a testvéreinek, hogy azáltal győződik meg szavaik igazáról, hogy Benjámin is elhozzák – „ezáltal fogtok megvizsgáltatni [bezot tibáchénu]” (Mózes 1., 42:15)

Hanuka utolsó napját szokták úgy is hívni, hogy **Zot Chanuka** (az aznapi Tóraolvasás alapján, ld. Mózes 4., 7:84). Így József fenti mondása úgy is fordítható: **Zot Chanuka** napján fogtok megvizsgáltatni.

A Talmud leírja, hogy Hanuka ünnepét a Bölcsek nem rendelték el az olajcsoda évében, csak a rákövetkező évben (*Sábát 21b*). Miért kellett ennyit várniuk?

Azért, mert ragaszkodtak ahhoz, hogy megvizsgálják, hogy a Szentély újbóli felavatásának csodálatos eseménye vajon „hagyott-e nyomot az idő kerekén”, vagyis megtalálható-e az időben ugyanaz a szentség, az a jó hatás, ami az avatás idejében megvolt.

A Szentély újbóli felavatásának megfelelő lelkis tartalom pedig a megújulás, újradelégés ereje a szentségben. Ezért Hanuka napjai valóban kapcsolhatóak az új kezdethez és új esélyhez.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 15:34-ig.

Szombat kimenetele: 16:46.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:32-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

2024. január 20-án, szombat reggel 9 órakor, Bo szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN III. évfolyam 14. számát

Eisler Gábor András adományozta

Komáromi Ehrenreich Judit

emlékének szentelve.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelkeik felemelkedésére!